

DE STEMVORK

MAART 1956

Orgaan voor en van de
SPREKERS VAN HET
HUMANISTISCH VERBOND

REDACTIE:

C. H. SCHONK, Bouwerstr. 14, DEVENTER
Telefoon 5331

ADMINISTRATIE:

Bleyenburgerstraat 1, UTRECHT
Telefoon 10163

HET JUBILEUM-COMITE DANKT DE SPREKERS

Hoewel zelfs bij benadering niet te schatten valt hoe groot het aandeel van onze sprekers in het slagen van de jubileum-actie is geweest, toch hebben wij uit de verslagen van de gemeenschapsbestuurders kunnen opmaken, dat een goede toespraak een onmisbaar middel is geweest om de laatste weerstanden van belangstellende bezoekers te overwinnen. Een hartelijk woord van dank namens het Jubileum-comité mag dan ook, nu de actie is gesloten, in dit nummer niet ontbreken.

De resultaten zijn zeer behoorlijk geweest. Een bruto-groei van ruim 1.200 leden en een bedrag aan giften, dat inmiddels de f.40.000.-- dicht is genaderd hebben aan onze jubileumviering een extra feestelijk tintje gegeven. Het meest verheugende is echter geweest, dat vooral de ledenwerf-actie voor velen het bewijs heeft geleverd, dat de grens van ons ledental nog lang niet is bereikt, zoals we van sombere bestuurders bij onze bezoeken aan de gemeenschappen wel eens te horen hebben gekregen. Er zijn in verschillende plaatsen door allerlei leden prestaties geleverd, die min of meer verrassend waren, niet alleen door het resultaat, maar ook omdat mensen actief gemaakt werden, die voordien nooit te bewegen waren om een hand uit te steken. Maar bovendien als iemand in z'n eentje kans ziet 41 nieuwe leden te winnen (Leeuwarden) en in combinatie met anderen daar nog 11 aan toe weet te voegen, waarbij, om deze 52 mensen erbij te krijgen slechts 68 personen bezocht werden, dan blijkt toch wel, om een afgezaagde term te gebruiken, dat de velden wit zijn om te oogsten.

Voor ons staat vast, dat deze winst voorlopig door zal blijven gaan, misschien niet in hetzelfde tempo, maar dan toch wel op een wijze waaruit duidelijk blijkt, dat het Verbond, mits er maar voor gewerkt wordt, krachtig zal kunnen groeien. Gebleken is echter ook dat nog veel te veel mensen, die bij ons hun geestelijk tehuis zouden moeten vinden, van het Verbond en van het humanisme niets afweten en dat er zelfs onder onze eigen leden nog een ontstellende onbekendheid heerst over de betekenis en het werk van het Verbond. Dat is aan de andere kant ook wel weer te begrijpen, omdat men dikwijls in afgelegen plaatsen te weinig contact heeft en alleen de bestuurders door de publicaties van het Centraal Bureau iets meer aan de weet kunnen komen.

Het bezoek van iemand van buiten de gemeenschap, ook van een spreker, kan stimulerend en verhelderend werken. De vraag "Waarom gaan we uit spreken" die ons vorig jaar op de sprekersconferentie

heeft beziggehouden, kunnen we ook beantwoorden door te bedenken, dat elke toespraak of inleiding er toe kan bijdragen de bekendheid met het Verbond te vergroten. Alleen al het feit, dat iemand als spreker gezag geniet, iets over de ervaringen in andere gemeenschappen vertelt of nieuwe mogelijkheden aangeeft, zal een aantal van onze leden er toe brengen, het niet bij een tien-weekse actie te laten, maar door te gaan met een stuk werk waarvan ze ontdekt hebben dat ze het aankunnen en dat henzelf grote voldoening schenkt.

U vertelt ze er het voorbeeld van Leeuwarden maar bij!

Namens het Jubileum-comité

Th.W. Polet.

-o-o-o-

"Het humanisme belichaamt de gedachte van hardnekkige, opbouwende toewijding op ieder gebied van het leven. Het stelt daarbij in het middelpunt de vernieuwing van de mens door hem los te rukken uit de sleur, door hem te wekken uit de berusting, door hem op te roepen tot waarachtig mens zijn. Tot hem, en in het bijzonder tot de mens die in de godsdienst zijn houvast niet meer vinden kan, richt het zijn oproep: niet als een wanhoopskreet, maar als een getuigenis."

Nieuwjaarsbrief 1956 H.V.

-o-

EEN NIEUWE SPREKERSLIJST

De gemeenschappen beschikken over een sprekerslijst waarin de namen en adressen van onze sprekers zijn opgenomen. Die lijst is een onmisbaar stuk in de documentatie van de besturen. Zij putten eruit voor de samenstelling van hun programma's voor bijeenkomsten en vergaderingen.

De huidige sprekerslijst is echter al enige jaren oud en daardoor verouderd. Er moet nodig een nieuwe komen, waarop dan tegelijk enige summiere gegevens meer dan naam en adres omtrent de sprekers kunnen worden vermeld. De lijst wint daardoor aan bruikbaarheid voor de gemeenschapsbesturen.

Daarover is dezer dagen van de zijde van de organisatie-secretaris een brief met invulformulier aan de sprekers gericht. Wij verzoeken U ook hier nog graag eens om dit formulier zo spoedig mogelijk aan het Centraal Bureau ingevuld terug te zenden.

De brief zegt terecht: "dat de positie die het Verbond in niet meer dan 10 jaren heeft verkregen, voor een groot deel is te danken aan het feit, dat het van het begin af kon rekenen op de medewerking van een vrij groot aantal toegewijde en bekwame sprekers".

De uitbreiding van het aantal gemeenschappen en de intensivering van het Verbondswerk, maakt het in de naaste toekomst vooral niet minder noodzakelijk, dat het Verbond op zijn sprekers kan blijven rekenen. Wij hopen dat geen spreker zich terugtrekt van vermelding op de sprekerslijst, ook al zou hij, door omstandigheden gedwongen, niet aan alle aanvragen die hem bereiken, kunnen voldoen. We hopen ook dat sommige sprekers, wier naam nog niet op de oude lijst voorkwam, hun naam daarop zullen laten plaatsen, ook al vervulden zij tot nu toe maar enige spreektbeurten per jaar.

Opname in de lijst verplicht tot niets méér dan waartoe men zichzelf verplichten wil. Het invulformulier laat de mogelijkheid open om Uw bijzondere wensen kenbaar te maken.

Het Centraal Bureau verzoekt Uw inzending op korte termijn!

-0-0-0-

"Bedenkt, dat ge niet voor Uzelf spreekt
noch voor de "ingewijden", maar voor de
gewone man. Hij verwacht een woord, dat
zijn verstand aan het werk zet zonder ge-
leerdheid, en dat zijn hart raakt zonder
"stichtelijkheid".

WAT BEDOELLEN WIJ MET ONS SPREKEN _____ _____ IN HET VERBOND ?

II

"Onze bedoelingen zijn niet enkelvoudig, maar complex. Ze laten zich althans alleen in een complex van begrippen weergeven". Zo ongeveer schreven we in ons eerste artikel onder bovenstaand hoofd. (De Stemvork, dec.1955).

Als één der begrippen die onze bedoelingen weergeven vonden we het "kennis bijbrengen". Het gaat ons echter daarbij, zo zeiden we, dan om een speciaal soort kennis, n.l. om die kennis die een min of meer rechtstreekse bijdrage voor de opbouw van een levensvisie kan zijn.

Op de sprekersconferentie waar we deze stof bespraken, werd in aansluiting daarop aangevoerd, dat het ons in dit verband niet alleen gaat om kennis bij te brengen, maar ook en vooral om - o.a. door middel van die kennis - inzicht te geven.

INZICHT GEVEN.

Dat lijkt inderdaad een tweede en verder strekkend element in de bedoelingen van ons spreken in het Verbond. We volstaan niet met feiten en ervaringsmateriaal aan te voeren, waaruit onze toehoorders dan zelf maar hun levensvisie moeten opbouwen. We helpen hen bij deze opbouw door hen ook het verband tussen de feiten te laten zien en daaruit ook conclusies voor de levensvisie te trekken. De spreker geeft zijn toehoorders dus ook inzicht in de samenhang der dingen.

Dit lijkt zo vanzelfsprekend, dat het schijnt dat dit geen nadere beschouwing behoeft.

Enige reserves.

Zo héél vanzelfsprekend is dit intussen in de humanistische sfeer ook weer niet. Want de spreker kan niet anders dan zijn inzicht in de samenhang der dingen en zijn conclusies (of het inzicht van een ander en diens conclusies) geven en die maken niet bij voorbaat aanspraak op algemeengeldigheid. Er zijn dus wel reserves, als we zeggen dat "inzicht geven" een der doeleinden is van ons spreken. Deze reserves houden in dat de spreker zijn inzicht aan zijn toehoorders als een mogelijkheid voorhoudt, maar het niet met de stelligheid van een dogma poneert. Dit betekent niet dat de spreker niet met klem en met overtuiging zou kunnen spreken, maar wel dat hij van de ander in de geest niet eist dat deze zijn inzicht als het per sé juiste inzicht zal delen. We zouden dan komen in het schuitje van een groep christelijke bekeerlingen van wie wij lazen dat zij "het Woord hanteerden alsof het een zwaard was".

Niettemin staan we hier voor een van de beperktheden van de lezing of voordracht, die eerst ondervangen wordt in het groepsgesprek, waarin men van gedachten "wisselt" en niet in de eerste plaats inzicht krijgt "gegeven" en "ontvangt", maar tot inzicht "komt" en inzicht "verwerft". Waarmee we niet willen zeggen, dat ook de monoloog van de spreker niet een subtiele en eerste vorm van een gesprek kan zijn, doordat de toehoorder bij zichzelf beaamt of verwerpt.

Elementen van het groepsgesprek in de lezing.

Men vergeve ons de uitwijding, als we zeggen dat ook in de lezing elementen van het groepsgesprek kunnen worden opgenomen. Als de spreker ergens in zijn betoog een verband tussen feiten wil gaan leggen en tot een conclusie wil gaan komen, dan kan hij b.v. dat verband niet zelf leggen en de conclusie niet zelf trekken, maar dat door de zaal laten doen. Wanneer wij bijvoorbeeld over geestelijke verzorging spreken en de noodzaak van geestelijke verzorging in het algemeen hebben duidelijk gemaakt, dan voeren we wel de mening aan van sommigen die zeggen: "Maar daarmee is nog niet aangetoond, dat er ook humanistische geestelijke verzorging moet zijn. Er zijn dominees en priesters genoeg, en de buitenkerkelijken die geestelijke steun nodig hebben kunnen zich toch tot hen wenden". Daarop volgt dan de vraag aan het publiek: "Wat meent U? Is deze opvatting juist en is daarmee het probleem opgelost?". Er komen altijd antwoorden. Eerst van verschillende kanten alleen maar: "Nee" en "Natuurlijk niet". Dan volgt onmiddellijk een nieuwe vraag van de spreker, die op zo'n moment gespreksleider is: "Waarom meent U van niet?" Of, als het zo ligt: "En waarom meent U van wel?". De spreker vat de antwoorden samen, voegt er zo nodig het zijne aan toe, en kan zijn betoog weer voortzetten. Het is nu niet meer alleen zijn antwoord en zijn conclusie, maar mede die van de zaal. Bij een volgend punt doet de spreker hetzelfde. Weer legt hij de vraag naar de samenhang en de conclusie aan zijn toehoorders voor. De methode heeft bovendien het voordeel dat het publiek sterker geïnteresseerd raakt en meer bij het onderwerp betrokken is. Het is ons enige malen overkomen, dat we een als lezing begonnen betoog op deze wijze konden laten uitmonden in een diepgaand en geanimeerd groepsgesprek. Maar dat kan men uiteraard alleen in betrekkelijk kleine groepen doen.

En toch!

Met heel onze hang naar de wenselijkheid om de mensen zelf tot inzicht te laten "komen" en met al onze reserves voornoemd, blijft het desalniettemin een der doeleinden van de spreker om inzicht te "geven". Het zit aan de techniek van de lezing vast en het is ook principieel niet bezwaarlijk als de stelligheid van het "mijn waarheid moet en zal ook voor U gelden", ontbreekt.

Het is ook praktisch noodzakelijk, omdat niet elke mens afzonderlijk op elk terrein van het leven tot volledig inzicht kan komen en mede aangewezen is op het inzicht van anderen. Het is evenzeer noodzakelijk omdat er zoveel "inzichteloosheid", misverstand en wanbegrip bestaat. Het blijft de taak van de spreker het inzicht te verruimen, misverstand op te heffen en wanbegrip in begrip te doen overgaan. Maar het blijft aan de toehoorder of hij de inzichten en de conclusies van de spreker wil assimileren of niet.

Conclusie.

Wij mogen dus wel concluderen dat naast het "kennis bijbrengen" ook het "inzicht geven" een der doeleinden is van ons spreken in het Verbond. Met de kenniselementen droegen we bouwstenen voor de levensvisie aan. Met het "inzicht geven" helpen we de toehoorders met die bouwstenen het gebouw der levensvisie op te trekken. De toehoorder zelf bepaalt of en in hoeverre hij daarbij onze hulp aanvaardt.

C.H. Schonk.

-o-o-o-

Onzichtbaar idealisme.

"Onze mensheid is in het geheel niet zo materialistisch als in veel dom gepraat nog wel eens wordt beweerd. Voor zover ik de mensen heb leren kennen, staat het bij mij vast, dat bij hen veel meer ideël verlangen aanwezig is dan wat naar buiten treedt. Zoals de wateren van de zichtbare rivieren gering zijn in verhouding tot die van de onderaardse, zo is het ook met het zichtbare idealisme in vergelijking met dat wat de mens diep in zich meedraagt. Dat in hem los te maken, deze wateren uit de diepten naar de oppervlakte te brengen, - de mensheid wacht op hen, die daartoe in staat zijn."

Albert Schweitzer.

-o-

VARIA _____ _____ ex CATHEDRA

HUMOR EN MEEDOGENLOOSHEID.

"De humor is een koppelaar tussen verdraagzaamheid en meedogenloosheid.

Een definitie die aanvechtbaar is voor hem die meedogenloosheid vertaalt als hardvochtig, wat niet past binnen het raam van het humanisme.

Denk eens even aan de hofnar bij de oude monarchen.

Allerminst met de bedoeling hardvochtig te zijn, gleden de meest geslepen woorden uit de mond van de zotskap, nèt niet vallende buiten het terrein van het betamelijke, omdat de motieven menselijk bleven. Meedogenloos menselijk, scherp als een lancet, en toch zuiver.

Uilenspiegel is de meester van het geestige woord. Sprankelend en groots van allure. En wanneer hij de Vlamingen toespreekt aldus: "Gij zatgevreten lieden die elkaar zit te beloeren als vliegen op een mesthoop", dan is hier geen aanleiding hem beneden de maat te achten van de Franse esprit die zich kenmerkt in de woorden: "C'est le ton qui fait la musique".

In de Franse film "Les enfants du Paradis" hekelt Frederic Lemaitre op meedogenloze manier de bekrompen schotjesgeest van drie toneelschrijvers door de tekst te parodiëren. Shakespeare's toneelwerken wemelen van snedige toespelingen die al even meedogenloos vastgeroeste denkbeelden aan de kaak stellen.

Zacht- lank- en blijmoedigheden, dit zijn de geaardheden die men graag aan het humanisme toeschrijft, als ware het een beweging met weliswaar vloeiende gedachten, maar overgoten van etherische olie. Ook in het gesproken woord.

De mens zou geen Mens meer zijn, wanneer hij alleen maar zou kunnen spreken in beelden van wazige pasteltinten, die met de werkelijkheid niets van doen hebben. En ook de humanist die niet anders is dan een gewoon mens, zal de humor niet schuwen. Zelfs niet, zoals die weerklinkt uit de woorden van Uilenspiegel:

"Wat zal het U deren wanneer gij met Uw dikke billen het heilige huisje bezet, en Uw buurman kan niet eten omdat daar geen plaats voor hèm is?".

d'See-Uyl.

OOK EEN BEETJE TECHNIEK.

"Spreken is zilver; maar zwijgen is goud!"

Natuurlijk, dat zit wat in.

Maar toch zou het een saaie boel worden, als de mensen allemaal bleven zwijgen.

Nee, er zijn gelukkig ook nog sprekers in de wereld! Zelfs mensen die in het openbaar durven spreken, en die staan natuurlijk aan critiek, véél critiek bloot. Ik behoor tot deze critici, en daar ik niet tot het gilde van de sprekers behoor, is dus op mij het spreekwoord van toepassing:

"De beste stuurlui staan aan wal."

Men zal mij dus dadelijk toevoegen:

"Schoenmaker hou je bij je leest".

Maar dan ben ik er als de kippen bij om te zeggen: Dat doe ik.

Ik wilde nl. iets zeggen over de techniek van het spreken. Dus niet over de inhoud. Natuurlijk, die is het belangrijkste. Maar men zal het toch met me eens zijn, als ik zeg, dat het ook van groot belang is, hoe een en ander naar voren wordt gebracht. En het is helaas zo, dat veel sprekers zich daar niet in het minst om bekommeren.

Iedereen weet uit ervaring, dat het niet prettig is, als een spreker z'n tekst voorleest. Men zou in dit geval ook beter van een voordrachtskunstenaar kunnen spreken, maar dan van een slechte. Want iemand, die z'n vak verstaat, vestigt de indruk van iets te vertellen. De hoorder moet nl. de indruk krijgen, dat het gesprokene zo uit het hart opwelt. Dat dit niet het geval is, doet niet ter zake, het gaat om de indruk, die de hoorder ondergaat.

Dan is het heel moeilijk een goede houding te vinden. Natuurlijk, men zou ongedwongen moeten kunnen vertellen, maar je kunt nu eenmaal niet bewust ongedwongen doen. In 't algemeen zou ik zeggen: Sta stil. Niet onbeweeglijk en stijf als een paal. Af en toe heen en weer lopen hindert ook nog niet. Maar het rusteloze bewegen, ook met de handen, leidt af van het gesprokene en vermoeit bovendien de toehoorder.

Nu ben ik nog steeds niet toe aan het eigenlijke technische spreken. Spreken is, zoals U zult weten, het resultaat van de samenwerking van respiratie, fonatie en articulatie. Dat wil dus zeggen, dat de ademhalingsspieren goed moeten functionneren en bovendien moeten coördineren met die van de stemgeving en de articulatie.

Het is van groot belang, dat men z'n ademhaling beheerst. Men moet leren, zuinig met z'n adem om te gaan, zodat een lange uitademing verkregen wordt. Men is dan nooit genoodzaakt, adem te halen op een plaats, waar het volgens de tekst eigenlijk niet toelaatbaar is.

Bovendien is het eigenaardige, dat de klank van de stem zoveel beter wordt, als men z'n adem goed beheerst. Door z.g. "wilde lucht" klinkt de stem op den duur hees. Ook door overmatige spanningen bereikt men, dat de stem niet helder klinkt. Elke spreker weet ook uit ervaring, hoe belangrijk het is, dat de stem "draagt". Men moet verstaanbaar zijn tot in de verste hoek van de zaal, zonder dat men gaat schreeuwen. Dit

is, behalve een kwestie van pittige articulatie, ook een bepaalde manier van stemgeving. Men kan op een goede manier z'n stem gebruiken, maar ook op een verkeerde. Dit laatste wreekt zich dan door een spoedige vermoeidheid en het kan leiden tot stemloosheid.

Wat de articulatie betreft: het is niet nodig, de kaakbeweging, lipbeweging, enz. overdreven uit te voeren. Maar men mag ook niet te lui zijn bij het openen van de mond, het plooien van de lippen en het bewegen van de tong.

Dan heb ik het nog helemaal niet gehad over articulatie fouten die er gemaakt worden.

Het is hier niet de plaats, om uiteen te zetten, hoe men bepaalde klanken moet maken. Maar luistert U zelf maar nauwkeurig, en U zult tot de conclusie komen, dat heel wat sprekers bij voorbeeld een foute "S" maken!

U moet niet denken, dat ik deze dingen zo verschrikkelijk belangrijk vind, maar ik heb er over geschreven, omdat ik het juist voor sprekers belangrijk genoeg vind. Ik raad elke spreker aan, eens naar zichzelf te luisteren, zichzelf te controleren, of eventueel een goed vriend te vragen, dit te doen. Het is n.l. zo, dat Uw hoorders vele van Uw fouten zullen opmerken, zonder dat ze het U zullen zeggen.

Evenwel vóór alles: blijft U spreken!

Dit artikel zou een averechtse uitwerking hebben, als U in het openbaar Uw mond niet meer zou durven opendoen.

Mej. T.H. Bijleveld.

-o-o-o-

Een woord dat niet alleen geldt voor de
schrijver maar ook voor de spreker.

"Voortdurend moet men er op bedacht zijn,
niet dat de lezer het kan begrijpen, als
hij het wil, maar dat hij het moet begrijpen,
of hij wil of niet."

Quintillion.

HET GESPREK IN DE GROEP

DE ROLLEN VAN LEDEN IN EEN GROEP.

Wie in een groep werkt - als de leider daarvan of als gewoon lid - zal zich spoedig een denkbeeld hebben gevormd van de persoonlijkheden van de deelnemers. Dit oordeel wordt gegrond op het gedrag van de betrokkenen in de groep, op hetgeen we tevoren al van hen weten en op velerlei andere gronden die iedere lezer van dit artikeltje zich gemakkelijk voor de geest kan halen.

Wie er echter op uit is de groep bewust te gebruiken als een middel tot persoonlijkheidsvorming zal moeten trachten een zo objectief mogelijk beeld te verkrijgen van hetgeen zich in de groep afspeelt. Natuurlijk kan ons daarbij kennis omtrent de karakterstructuur van de deelnemers helpen. De groepsdynamica - de wetenschap die zich bezighoudt met het bestuderen van het gebeuren in groepen - beveelt echter nog een ander middel aan tot het verkrijgen van inzicht in het groepsproces en wel het letten op de rollen die in de groep vervuld worden.

Daarbij onderscheidt men functionele rollen: rollen die bevorderlijk zijn voor een goed verloop van het groepsproces, en niet-functionele rollen: rollen die een remmende invloed uitoefenen op het groepsgebeuren.

DE FUNCTIONELE ROLLEN.

Deze zijn van tweeërlei aard:

- a. Rollen die verband houden met de taak van de groep; we kunnen deze rollen taakrollen noemen.
- b. Rollen die verband houden met het opbouwen van de groep als groep of met het instandhouden ervan: z.g. groepvormende rollen.

TAAKROLLEN zijn bijvoorbeeld:

1. Initiatief nemen: oplossingen aan de hand doen, nieuwe ideeën opmerken, een probleem opnieuw formuleren, een nieuwe benadering van een vraagstuk voorstellen, een andere rangschikking van het te bespreken materiaal voorstellen.
2. Inlichtingen vragen: opheldering over voorstellen vragen, meer informatie verlangen, naar feiten vragen.
3. Inlichtingen geven: nieuwe feiten mededelen, over eigen ervaringen vertellen om het besprokene te illustreren.
4. Opinies vragen: het uitlokken van het uiten van gevoelens over iets waarmee de groep bezig is, het vragen van opheldering over waarden of over goede ideeën.
5. Opinies uiten: uiting geven aan een mening of aan een opvatting over één of over verschillende suggesties, in het bijzonder met betrekking tot het waardegehalte daarvan en niet in de eerste plaats zoekend naar de feitelijke juistheid.

6. Ophelderen: een mening ontwikkelen en trachten na te gaan wat een bepaald voorstel zou teweegbrengen indien het werd aangenomen; het door een lid te berde gebrachte duidelijker zeggen.
7. Coördineren: de overeenkomst laten zien tussen verschillende voorstellen en suggesties, de activiteiten van verschillende leden of van subgroepen trachten te bundelen.
8. Samenvatten: een opsomming geven van wat tot dusverre werd besproken.

GROEPSVORMENDE ROLLEN zijn bijvoorbeeld:

9. Bemoediging: vriendelijk zijn, anderen en hun ideeën prijzen, het accepteren van wat anderen te berde brachten.
10. Mee laten doen: voor een lid dat nog niets gezegd heeft de mogelijkheid openen ook een bijdrage tot het gesprek te leveren, of een voorstel doen de beschikbare tijd eerlijk over de deelnemers te verdelen.
11. Dienaar zijn: bereidheid om in te gaan op voorstellen van anderen, bereidheid tot luisteren.
12. Spreekbuis zijn van de groep: uiting geven aan gevoelens die in de groep leven, onder woorden brengen wat de groep voelt.
13. Bemiddelen: verschillen in opvattingen trachten te overbruggen.
14. Spanning verminderen: negatieve gevoelens doen wegebben door olie op de golven te gieten.
15. Diagnostiseren: zoeken naar de bronnen van moeilijkheden, nagaan wat de volgende stap kan zijn.
16. Evalueren: als de groep is vastgelopen nagaan hoe het komt dat men niet verder kan; zoeken naar het punt waar de moeilijkheden begonnen zijn en vervolgens nagaan langs welke weg men in de huidige situatie is terechtgekomen met het doel om misverstanden op te heffen en een mogelijkheid te scheppen weer verder te gaan met het werk.

NIET FUNCTIONELE ROLLEN.

Meer dan eens, vaker dan velen zelf zouden willen toegeven, gedraagt een groepslid zich op een wijze die niet in het belang is van de groep of van het werk dat moet gebeuren.

Voorbeelden van zulk, "niet-functioneel" gedrag zijn:

1. Agressief zijn: proberen om zelf belangrijker te worden door anderen te becritiseren, vijandelijkheid tonen t.o.v. de groep of ten aanzien van een lid daarvan, andere groepsleden vernederen.
2. Remmen: De voortgang van het werk verhinderen door de discussie op een zijspoor te brengen; persoonlijke ervaringen te berde brengen die niets met het probleem te maken hebben; te lang bij een bepaald punt stil blijven staan; bepaalde ideeën verwerpen zonder er aandacht aan geschonken te hebben.

3. Wedijveren: proberen om altijd het beste idee te produceren, het meest te praten, de meeste rollen te spelen.
4. Medelijden opwekken: proberen om de andere groepsleden speciaal te interesseren voor de eigen moeilijkheden; de moeilijke situatie waarin men verkeert gebruiken om steun voor de eigen ideeën te krijgen.
5. Stokpaardjes berijden: de groep gebruiken als een klankbord om eigen opvattingen en meningen te pas en te onpas te berde te brengen.
6. De grappenmaker zijn: te pas en te onpas grapjes maken, "leuke" interrupties plaatsen, gekke gezichten trekken, de aandacht trekken door bijzonder gedrag.
7. Zich terug trekken: onverschillig of passief doen, zijn toevlucht nemen tot extreme formaliteit, dagdromen, met anderen zitten fluisteren, zich niet aan het onderwerp houden.

Om der wille van de ruimte moet ik thans een betoog onderbreken dat niet onderbroken kan worden.

Neemt U het bovenstaande/vooral voor wat het is: een on-af verhaal dat zijn zin eerst kan krijgen door wat in een volgend artikel zal worden gezegd over de vraag op welke wijze wij de bovenstaande analyse kunnen gebruiken als een middel om ons werken met groepen te verbeteren.

R. Beumer.

-o-o-o-